

Wiatrak odwadniający - koźlak**Kolekcja:** Modele wiatraków - mini kolekcjai**Muzeum:** Muzeum Orłosia**Właściciel:** orlos52**Miejsce pochodzenia:** Polska**Stan eksponatu:** Bardzo dobry

Opis: Model wiatraka odwadniającego z kołem podsiębiernym typu koźlak. Budowle tego typu były stawiane na Żuławach Wiślanych przez mistrzów holenderskich i tworzyły charakterystyczny krajobraz dla tego regionu. Były ustawiane wzdłuż kanałów w zależności od potrzeb, co kilkadziesiąt lub kilkaset metrów, tworząc całe systemy odwadniania. Posiadały skrzydło tzw. zwichrowane, które powlekano płótnem. Wiatrak stroszono pod wiatr ręcznie, lub z pomocą koni ciągnąc lub pchając tzw. dyl. Charakterystyczną ozdobą dla wiatraków żuławskich była "kozia bródka" umieszczana pod osią ze śmigami. W początku XX w. na całych Żuławach wiślanych, zachowanych było 178 wiatraków odwadniających, do dnia dzisiejszego nie przetrwał w całości żaden. Zachowała się jedna podstawa wiatraka, który stał w mini skansenia w Parku Oliwskim, a został podpalony przez małodatów palących skrycie papierosy. Obecnie znajduje się w Muzeum Żuławskim w Nowym Dworze Gdańskim. Model w pełni drewniany, wykonany wg. mojego planu w skali 1:20. Ostatnie zdjęcie wiatraka tego typu zachowany w Holandii w miejscowości Westveense.

Wiatrak przemiałowy typu holenderskiego**Kolekcja:** Modele wiatraków - mini kolekcjai**Muzeum:** Muzeum Orłosia**Właściciel:** orlos52**Miejsce pochodzenia:** Polska**Stan eksponatu:** Bardzo dobry

Opis: Model wiatraka przemiałowego typu Holender (miał obracany czepiec), posadowiony na budynku.
 Budowli tego typu na Żuławach, które przetrwały wojnę było 2. Pierwszy w Drewnicy został podpalony i całkowicie zgorzał w 1989 roku, drugi w Wikrowie spłonął w 2001. Właśnie ten drugi z wymienionych wiatraków małem szczęście sfotografować i jedną fotkę prezentuję powyżej. Niestety drewnickiego holendra, mimo że nawet w nim byłem przy okazji renowacji (która odbywała się wg. projektu mojego ojca), nie zdażyłem sfocić. Nie mieliśmy wtedy aparatu. Nie wyjaśniona do dzisiaj jest przyczyna spalania obu wiatraków, czy były to umyślne podpalenia, czy wypadki. Wikrowo właściciel obiecał zrekonstruować, ale do dzisiaj nie zrobił nic w tym kierunku.
 Model jest właściwie kompilacją tych dwóch wiatraków, wykonany jest z drewna, a szybki w oknach z celuloиду. Ganeczek typowy dla budownictwa żuławskiego.
 Skala 1:20
 Wiatraków przemiałowych na całych Żuławach Wiślanych na początku XX w było 35, do dzisiaj zachowały się dwa: przepiękny kozłak w Drewnicy z 1718 i chyba naładniejszy w Polsce holender w Palczewie. Obydwa mają zachowane wyposażenie i najważniejsze, są zrewitalizowane.

Wiatrak przemiałowy typu holender.**Kolekcja:** Modele wiatraków - mini kolekcjai**Muzeum:** Muzeum Orłosia**Właściciel:** orlos52**Miejsce pochodzenia:** Polska**Stan eksponatu:** Bardzo dobry

Opis: Ostatni z prezentowanych modeli wiatraków, to wiatrak przemiałowy typu holender, posadowiony na murowanym budynku. Wiatrak posiada w tylnej części czepca tzw. wiatraczek Miklego, turbinę, która samoczynnie kierowała ruchomy czepiec frontem do wiatru. Śmigi z kolei wyposażono w ruchome żaluzje, które w zależności od siły wiatru stoczono ręcznie, albo też montowano specjalne proste urządzenie, które zmieniało kąt ustawienia łopatek samoczynnie. Miało to na celu wyeliminowanie zagrożenia połamania śmigów, lub co gorsza oderwania całego czepca podczas sztormów. Zupełnie jak refowanie żagli na żaglowcu. Model przeze mnie wykonany znów nie przedstawia konkretnego obiektu, lecz jest pewną kompilacją różnych wiatraków żuławskich. Zdjęcia pochodzą z netu przedstawiają kolejno: wiatrak ze wsi Węgle koło Elbląga (nieistniejący), w Palczewie (zachowany i obecnie remontowany) oraz wiatrak w Wikrowie w jego ostanich godzinach istnienia. Na obrzeżach Żuław Gdańskich zachowały się jeszcze dwa wiatraki holenderskie w Pszczółkach i w Tczewie. Model wykonany całkowicie z drewna, wg mojego projektu w skali 1:20. Jest już weteranem i trochę mu się od życia oberwało. PS. Z ciekawostek, to przed Drugą Wojną Światową na Żuławach Elbląskich funkcjonowało 35 wiatraków przemiałowych, z których 5 wykorzystywano jeszcze jako młyny do lat 50-ych XX w. Po wojnie ludność, osadzona (często przymusowo) na tych terenach, wiatraki traktowała jako rezerwuar drewna opałowego i część z nich nawet nie miała pojęcia do czego służyło. Reszta zgorzała w różnych okolicznościach, zostały dwa. I tak krainę wiatraków, pozbawiono tych charakterystycznych dla niej budowli.